ല്ല. പ്രകൃതി വിഭവങ്ങളുടെ അവസ്ഥയും പരിസ്ഥിതി സന്തുലനവും ഒന്നും വികസനത്തിൽ പരിഗണിക്കപ്പെടുന്ന ഘടകങ്ങളല്ല. സാമൂഹിക അസമത്വങ്ങൾ പരിഗണിക്കപ്പെടുന്നതേയില്ല. നേരത്തെ പുരോഗതി, രാഷ്ട്രനിർമ്മാണം തുടങ്ങിയ പദങ്ങൾ ഉപയോഗിച്ചിരുന്നപ്പോൾ അതിൽ മനുഷ്യരുമുണ്ടായിരുന്നു. പ്രകൃതിയുടെ നിയമങ്ങൾക്കുള്ളിൽ നിന്നുകൊണ്ട് സഹജീവികളുടെയും വരാനിരിക്കുന്ന തലമുറകളുടെയും അവകാശങ്ങൾ കവർന്നെടുക്കാത്ത, മനുഷ്യരുടെ സ്വാസ്ഥ്യം ഉറപ്പുവരുത്തുന്ന, അവരുടെ അടിസ്ഥാനാവശ്യങ്ങൾ നിറവേറ്റുന്ന, അവർക്ക് മാന്യമായ തൊഴിൽസാഹചര്യവും അവസരവും ഉറപ്പുനൽകുന്ന സാമൂഹ്യവ്യവസ്ഥയാണ് വേണ്ടത്.

2. ലോകം ഇന്നും വിഭവപരിമിതി എന്ന വിഷയത്തിന്റെ ഗൗരവം ഉൾക്കൊണ്ടിട്ടില്ല. മനുഷ്യോത്പത്തി മുതൽ 20-ാം നൂറ്റാണ്ടിന്റെ പൂർവ്വാർദ്ധം വരെ ജീവിച്ച മനുഷ്യർ ഉപയോഗിച്ചിട്ടുള്ളതിനേക്കാൾ എത്രയോ അധികം വിഭവങ്ങളാണ് അതിനുശേഷമുള്ളവർ ഉപയോഗിച്ചുതീർത്തത്. ഈ അമിത ഉപഭോഗം രണ്ട് തലമുറകൾ കൂടി മുമ്പേ തുടങ്ങിയിരുന്നുവെങ്കിൽ ഇന്നും നമുക്ക് പലതും ലഭ്യമാകില്ലായിരുന്നു. ഒരു റിസോഴ്സ് ഓഡിറ്റ് നടത്തേണ്ടതിന്റെ ആവശ്യകത ഭരണകൂടങ്ങൾക്കെന്നല്ല പ്രതിരോധ പ്രവർത്തകർക്ക് പോലും ബോധ്യപ്പെട്ടിട്ടുണ്ടോ എന്ന് സംശയമാണ്. കാലാവസ്ഥാവ്യതിയാനം ഉൾപ്പെടെയുള്ള വെല്ലുവിളികളെ നേരിടുന്നതിന് മുന്നോട്ടുവയ്ക്കപ്പെടുന്ന ബദലുകളും വിഭവപരിമിതി എന്ന വിഷയത്തെ അവഗണിക്കുകയാണ്. കാർബൺ ന്യൂട്രൽ ആണെങ്കിൽ പിന്നെയെല്ലാം ശരിയാകുമെന്ന് കരുതുന്നത് മൗഢ്യമാണ്. സൗരോർജ്ജത്തിനെല്ലാം വല്ലാതെ വിലകുറയുന്നത് കൂടുതൽ വിനാശകാരികളായ പരമ്പരാഗത സ്രോതസ്സുകളെ ഒഴിവാക്കുന്നതിന് സഹായകമാവുമ്പോൾ തന്നെ ഉപഭോഗം വർദ്ധിക്കുക എന്ന അപകടത്തിലേക്കും നയിക്കുന്നു. വിഭവങ്ങൾ തീരുന്നതുമൂലം തന്നെ ഇന്നത്തെ വികസനരീതികൾ ഏതാനും പതിറ്റാണ്ടിനപ്പുറം മുന്നോട്ടുപോകില്ല. ഭൂമിയുടെ പരിധിയും പരിമിതിയും തിരിച്ചറിഞ്ഞ് അതിനുള്ളിൽ ജീവിക്കുക എന്നതല്ലാതെ കുറുക്കുവഴികളില്ല. ഓരോ പ്രദേശത്തേയും വിഭവലഭ്യതയും വരും തലമുറകളുടെ കൂടി അവകാശങ്ങൾ കണക്കിലെടുത്തുകൊണ്ടുള്ള നീതിപൂർവ്വകമായ വിതരണവും പരിഗണിച്ചുകൊണ്ടുള്ള പ്രവർത്തനങ്ങളാണ് വേണ്ടത്. അതിൽ വ്യക്തമായ മുൻഗണനകൾ ഉണ്ടാകണം. ഉപയോഗിക്കുന്ന വിഭവങ്ങൾ പരമാവധി പുനർനിർമ്മിക്കപ്പെടുന്നവയാകണം.

3. നിലവിലെ വികസനം സാമൂഹിക അസമത്വങ്ങൾ വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നതാണെന്നത് വ്യക്തമാണല്ലോ. പരിസ്ഥിതിക്കിണങ്ങുന്ന, നിലനിൽപ്പിന്റെതായ ജീവിതശൈലിക്ക് മാത്രമേ സാമൂഹികനീതി ഉറപ്പുവരുത്താനാകൂ. ലിംഗനീതി ഉറപ്പുവരുത്തുന്നതിന് വിവാഹം, കുടുംബം തുടങ്ങിയ സ്ഥാപനങ്ങളിലെ അധികാരഘടന, ഈ സ്ഥാപനങ്ങളും സ്വകാര്യസ്വത്തും തമ്മിലുള്ള ബന്ധം, മത-ജാതി സംവിധാനങ്ങളുമായുള്ള ബന്ധം തുടങ്ങിയവയിലെ മാറ്റങ്ങൾ കൂടി അനിവാര്യമാണെന്നു തോന്നുന്നു.

4. കേരള മോഡൽ ഇന്നും പ്രസക്തമാണ്. കൂടിയ സാമ്പത്തിക വളർച്ച സാമൂഹിക അസമത്വം വർദ്ധിപ്പിച്ച ചരിത്രമാണ് നമുക്കുള്ളത്. വിഭവപരിമിതിക്കുള്ളിൽ നിന്നുകൊണ്ടുള്ള പുരോഗതിയിൽ സാമ്പത്തികവളർച്ച കുറവുതന്നെയായിരിക്കും. എന്നാൽ, ഇവിടെ ശരിയായ ഇടപെടലുകളിലൂടെ സാമൂഹിക സമത്വവും സുരക്ഷയും ഉറപ്പാക്കുക സാധ്യമാണ്. പക്ഷെ 1970 കളിലെ നമ്മുടെ യഥാർത്ഥ സമ്പത്തായ പ്രകൃതിവിഭവങ്ങളിൽ വലിയ ശോഷണം സംഭവിച്ചു എന്നതും കാലാവസ്ഥ മാറുന്നതും വലിയ വെല്ലുവിളികളാണ്.

5. വികസനം എന്ന പേരിൽ ഒരു മായാലോകത്തെ കാണിച്ച് ജനങ്ങളെ അതിന്റെ ആകർഷണ വലയത്തിനുള്ളിലാക്കുന്നതിൽ അതിന്റെ വക്താക്കൾ വിജയിച്ചിരിക്കുന്നു. ഇത് മിഥ്യയാണെന്നും സർവനാശത്തിലേക്കുള്ള വഴിയാണെന്നും പൊതുസമൂഹത്തെ ബോധ്യപ്പെടുത്താനാകുമോ എന്നതാണ് ചോദ്യം. അതിനുള്ള ധാർമ്മികമായ അവകാശം തീർച്ചയായും സിവിൽസമൂഹത്തിനും പ്രതിരോധ പ്രസ്ഥാനങ്ങൾക്കും ഉണ്ട്. പക്ഷെ ഈ കഠിനദൗത്യം ഏറ്റെടുക്കാനുള്ള അറിവും കഴിവും പക്വതയും ഉണ്ടോ എന്നത് വലിയ ചോദ്യമാണ്.

(ചാലക്കുടിപ്പുഴ സംരക്ഷണ സമിതി പ്രവർത്തകൻ)

മത്സ്യത്തൊഴിലാളികൾ കൊല്ലപ്പെടുന്നത് ഒരു മാതൃകയല്ല

മാഗ്ലിൻ ഫിലോമിന

1. ശുദ്ധമായ വായു, വെള്ളം, മണ്ണ്, അന്തരീക്ഷം എന്നിവയാണ് എന്റെ കാഴ്ച്ചപ്പാടിൽ വികസനം. സമൃദ്ധമായി ജീവിക്കാൻ ഓരോ മനുഷ്യർക്കും അവരുടെ ചുറ്റുപാടിൽ തന്നെ സാഹചര്യമുണ്ടാക്കുക എന്നതാകണം വികസനത്തിന്റെ ലക്ഷ്യം. സമൃദ്ധമായി ജീവിക്കുക എന്നതിലൂടെ നമ്മുടെ പരമ്പരാഗത ജീവിതരീതി തന്നെയാണ് ഞാൻ ഉദ്ദേശിച്ചത്. അങ്ങനെയാണ് മനുഷ്യർ ജീവിച്ചിരുന്നത്. ആ സാഹചര്യങ്ങളെ ഇല്ലാതാക്കുക എന്ന പ്രക്രിയയാണ് ഇപ്പോൾ നടക്കുന്ന വികസനം. വികസനത്തെക്കുറിച്ച് ചിന്തിക്കുമ്പോൾ ഗാന്ധി പറഞ്ഞതുപോലെ ഏറ്റവും ദരിദ്രരായ ആളുകളുടെ മുഖമാണ് മനസ്സിൽ വരേണ്ടത്. സ്വസ്ഥമായി ജീവിക്കുന്നതിനുള്ള സാഹചര്യം ദരിദ്രരായ ജനസമൂഹങ്ങൾക്ക് ഒരുക്കുക എന്നതുതന്നെയാവണം വികസനത്തിന്റെ മുൻഗണന. അതിനർത്ഥം ആദിവാസികൾക്ക് ഫ്ളാറ്റ് നിർമ്മിച്ചു നൽകുക എന്നതല്ല. അങ്ങനെയൊരു പദ്ധതി ഇപ്പോൾ കേരളത്തിൽ നടക്കുന്നുണ്ട്. അത് ഒരു തെറ്റായ വികസന മാതൃകയുടെ ഉദാഹരണമാണ്. ഓരോ ജനതയ്ക്കും അവർ ജീവിക്കുന്ന ചുറ്റുപാടുകളിൽ തന്നെ നന്നായി നിലനിൽക്കാനുള്ള ശേഷി ഉണ്ടാക്കുക എന്നതായിരിക്കണം വികസനത്തിന്റെ പരിഗണന.

2. വികസനവും അധികാരവും തമ്മിൽ അഭേദ്യമായ ബന്ധമുണ്ട്. മൂല്യാധിഷ്ഠിതമായ സങ്കൽപ്പത്തിലൂടെയുള്ള വിക

സനമല്ല ഇവിടെ നടക്കുന്നത്. വിഭവചൂഷണം തന്നെയാണ് അതിന്റെ അടിത്തറ. നമ്മുടെ പുഴകളുടെ കാര്യം തന്നെ നോക്കാം. പുഴയെ പലവിധത്തിൽ ആശ്രയിക്കുന്ന ഒട്ടേറെ ജനസമൂഹങ്ങളുണ്ട്. അവരുടെ ആരുടെയും അവകാശങ്ങൾ പരിഗണിക്കാതെയാണ് എല്ലാ അണക്കെട്ടുകളും നിർമ്മിക്കപ്പെടുന്നത്. അണക്കെട്ടിന്റെ ഗുണഫലങ്ങൾ അനുഭവിക്കുന്നതോ വളരെ ചുരുങ്ങിയ ആളുകൾ മാത്രം. ഇന്ത്യയിൽ നടന്ന ഏറ്റവും വലിയ ഡാം വിരുദ്ധ സമരമായ നർമ്മദ സമരം അക്കാര്യമാണ് നമ്മളോട് പറയുന്നത്. വളരെ കുറച്ചുപേർക്ക് മാത്രം നേട്ടമുണ്ടായ പദ്ധതിയാണ് സർദാർ സരോവർ. എന്നാൽ അതിന്റെ നിർമ്മാണത്തിനായി കിടപ്പാടവും, കൃഷിഭൂമിയും നഷ്ടമായവർ ആയിരങ്ങളാണ്. അവരാണ് സമരത്തിൽ ഉറച്ചുനിൽക്കുന്നത്. വിഭവസംരക്ഷണം എന്ന ലക്ഷ്യത്തിൽ ഉറച്ചുനിൽക്കുന്ന അനേകം സമരങ്ങൾ ഇന്ത്യയിലെമ്പാടും നടക്കുന്നുണ്ട്. ആരാണ് പൊതുശത്രു എന്ന് തിരിച്ചറിയാൻ ഈ സമരങ്ങൾക്ക് കഴിയണം. ദളിതർക്കും ആദിവാസികൾക്കും മറ്റ് ന്യൂനപക്ഷ വിഭാഗങ്ങൾക്കും ഭീഷണിയായി ഹിന്ദുത്വ ഫാസിസം വളർന്നുവരുകയാണ്. ഹിന്ദുത്വഫാസിസവും വികസനവും തമ്മിൽ ചേരുന്ന ഒരു കൂട്ടുകെട്ട് ആണ് എല്ലാം നിയന്ത്രിക്കുന്നത്. കശ്മീരിൽ അസിഫയ്ക്ക് സംഭവിച്ച ദുരന്തത്തിനും വർഗ്ഗീയത മാത്രമല്ല കാരണം. വികസന ഫാസിസത്തിനും അതിൽ പങ്കുണ്ട്. മലമുകളിൽ കാലികളെ മേച്ചിരുന്ന അവളുടെ സമൂഹത്തിന് കാലാവസ്ഥാ വ്യതിയാനം കാരണം പുൽമേടുകൾ നഷ്ടമായതിനെത്തുടർന്നാണ് ആ താഴ്‌വരയിലേക്ക് വരേണ്ടിവന്നത്. അവിടെയുള്ള ഭൂരിപക്ഷ ഹിന്ദുസമൂഹം ആ നാടോടി ഗോത്രത്തെ അവിടെ നിന്നും ഓടിക്കുന്നതിന് വേണ്ടിയാണ് അസിഫയെ ബലാത്സംഗം ചെയ്തത്. ഹിന്ദുരാഷ്ട്രം എന്ന് അവർ പറയുന്നതിന് പിന്നിൽ വിഭവങ്ങളിൽ നിന്നും മറ്റ് സമൂഹങ്ങളെ അകറ്റി നിർത്തുക എന്ന ലക്ഷ്യവുമുണ്ട്.

3. ലിംഗനീതി ഉറപ്പാക്കപ്പെടണമെങ്കിൽ സ്ത്രീക്കും പുരുഷനും തുല്യമായി തീരുമാനങ്ങളെടുക്കാൻ അവകാശം ലഭിക്കുകയാണ് പ്രധാനം. ജനപ്രാതിനിധ്യസഭകളിൽ സ്ത്രീകൾക്ക് തുല്യാവകാശം ഇല്ലാത്തതിനാൽ വികസനത്തെ സംബന്ധിച്ച തീരുമാനങ്ങളെടുക്കുന്ന സ്ഥലങ്ങളിൽ നിന്നും അവർ പുറത്താക്കപ്പെടുന്നു. കേരളത്തിൽ വിഭവസംരക്ഷണത്തിനായി നടക്കുന്ന സമരങ്ങളിലെല്ലാം സ്ത്രീകളാണ് നേതൃത്വ നിരയിലുള്ളത്. വികസനത്തിന്റെ പ്രധാന ഇരകൾ സ്ത്രീകളാണ് എന്നാണ് ഇതിൽ നിന്നും മനസ്സിലാക്കേണ്ടത്. സ്ത്രീകൾ അത് തിരിച്ചറിയുന്നുണ്ട് എന്നതാണ് സമരങ്ങളിലെ അവരുടെ പങ്കാളിത്തം സൂചിപ്പിക്കുന്നത്. കേരളത്തിലെ പല സമരങ്ങളും സ്ത്രീകൾ മുൻനിരയിൽ ഉറച്ചുനിന്നതുകൊണ്ട് വിജയം കൈവരിച്ചവയാണ്. അതുകൊണ്ടുതന്നെ സ്ത്രീകൾക്ക് കൂടി തുല്യ പങ്കാളിത്തമുള്ള ഭരണപ്രക്രിയ വന്നാൽ മാത്രമേ വികസനത്തെക്കുറിച്ചുള്ള സങ്കൽപ്പങ്ങളും മാറുകയുള്ളൂ.

4. കേരള മോഡൽ എന്നുപറയാൻ എന്ത് മോഡലാണ് ഇവിടെ അവശേഷിക്കുന്നത്. ഇന്നത്തെ സ്ഥിതിയിൽ കേരളം ഒരു മോഡലാണെന്ന് എങ്ങനെയാണ് പറയാൻ കഴിയുന്നത്. സ്ത്രീകൾക്കെതിരായ ലൈംഗിക അതിക്രമങ്ങൾ കൂടുന്ന ഒരു സംസ്ഥാനം മാതൃകയാണെന്ന് പറയുന്നത് പൊള്ളത്തരമാണ്. കേരളം ഒരു വികസന മാതൃകയാണെന്ന് പറയാൻ വേണ്ടി അവലംബിച്ച കണക്കുകളിൽ വലിയ തകരാറുണ്ട്. ഓഖി ദുരന്തമുണ്ടായപ്പോൾ നമ്മൾ കണ്ടതാണല്ലോ ഈ വികസന വാഴ്ത്തുപാട്ടുകൾക്കിടയിൽ കഴിയുന്ന മത്സ്യത്തൊഴിലാളികുടെ യഥാർത്ഥ അവസ്ഥ. ഓഖി പോലെയുള്ള ദുരന്തങ്ങൾ നേരിടുന്നതിന് സർക്കാരിന് ഒരു പദ്ധതിയുമില്ല. കടൽ പ്രക്ഷുബ്ധമാകുന്ന സ്ഥിതിവിശേഷം കൂടിയിട്ടും ദുരന്തം മുൻകൂട്ടി കണ്ട് പ്രവർത്തിക്കുന്നതിൽ സർക്കാരിന് കഴിയുന്നില്ല. ദരിദ്രരായ മത്സ്യത്തൊഴിലാളികൾ കൂട്ടത്തോടെ കൊലചെയ്യപ്പെടുന്നത് ഒരു മോഡലാണെന്ന് എങ്ങനെ പറയാൻ കഴിയും?

5. മുഖ്യധാരാ രാഷ്ട്രീയപാർട്ടികളുടെയെല്ലാം സമരങ്ങൾ ധാരണകളുണ്ടാക്കി അവസാനിക്കുന്ന കാഴ്ചയാണ് നമ്മൾ കാണുന്നത്. ജനങ്ങൾക്ക് രാഷ്ട്രീയ പാർട്ടികളിൽ അവിശ്വാസമുണ്ടാകുന്നതിന് ഈ അഡ്ജസ്റ്റ്മെന്റ് സമരങ്ങൾ ഒരു കാരണമായിട്ടുണ്ട്. അതേസമയം തോൽക്കാൻ തയ്യാറല്ലെന്ന ഉറപ്പിൽ തുടരുന്ന ജനകീയ സമരങ്ങളിൽ തന്നെയാണ് ഇന്ന് ജനങ്ങൾക്ക് പ്രതീക്ഷയുള്ളത്. പ്രത്യേകിച്ച് വികസന ഫാസിസത്തിന്റെ ഇരകളാക്കപ്പെടുന്നവർക്ക്. ഈ വികസന കാഴ്ച്ചപ്പാടിനെ ചോദ്യം ചെയ്യാനും തിരുത്താനുമുള്ള ശക്തി ജനങ്ങളുടെ സമരങ്ങളിലാണ് അവശേഷിക്കുന്നത്. രാഷ്ട്രീയ പാർട്ടികൾക്ക് ഈ സമരങ്ങൾ ഒരു വെല്ലുവിളിയായിത്തീരുന്നുണ്ട്. അതുകൊണ്ടുതന്നെ പലതരത്തിലുള്ള ആരോപണങ്ങളും ഉന്നയിച്ച് സമരങ്ങളെ തകർക്കാൻ അവർ ശ്രമിക്കും. അതിനെ അതിജീവിക്കാൻ കഴിയണം. ഒപ്പം വർഗ്ഗീയ ശക്തികൾ നമ്മുടെ സമരങ്ങളിലേക്ക് കടന്നുകൂടാതിരിക്കാനും ശ്രദ്ധിക്കണം.

(സ്വതന്ത്ര മത്സ്യത്തൊഴിലാളി ഫെഡറേഷൻ)

പുതിയ രാഷ്ട്രീയവും, പുതിയ വികസനവും

അമ്പലത്തറ കുഞ്ഞികൃഷ്ണൻ

1. സാമ്പത്തിക വികസനം എന്നതിനാണ് നിലവിലെ വികസന കാഴ്ച്ചപ്പാട് ഊന്നൽ നൽകുന്നത്. വികസന പദ്ധികളെല്ലാം ആ രീതിയിലേക്ക് ചുരുക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. എങ്ങനെ സമ്പത്തുണ്ടാക്കണം എന്ന ചിന്തയ്ക്ക് പ്രാമുഖ്യം ലഭിക്കുകയും പ്രകൃതിചൂഷണം കൂടുകയും ചെയ്യുന്നു. ലോകമാകെ ഇന്ന് സ്വീകരിക്കപ്പെട്ടുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന മാതൃക ഇതാണ്. അതിന് ബദലായ മാതൃകകൾ സോഷ്യലിസ്റ്റ് രാജ്യങ്ങൾ മുന്നോട്ടുവച്ചെങ്കിലും അവരും സാമ്പത്തിക വളർച്ചയാണ് അടിസ്ഥാന ഘടകം എന്നതിലേക്ക് വഴിമാറുന്ന കാഴ്ചയാണ് കാണാൻ കഴിയുന്നത്. കാസർഗോഡിന്റെ അനുഭവം തന്നെ നോക്കൂ. എൻഡോസൾഫാൻ വിഷയം പോലും ശരിക്കും ഈ വികസന കാഴ്ച്ചപ്പാടിന്റെ